

Asia: VN/6525/2019

Lausuntopyyntö kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Työryhmän toimeksiannon tavoite ja sen saavuttaminen

Työryhmän asettamispäätöksen s. 1. mukaan valmisteltavan uudistuksen tavoitteena on osaltaan keventää yritysten lakisääteisiä velvoitteita ja vähentää kustannuksia. Lisäksi asettamispäätöksen s. 2 mukaan valmistelussa tuli huomioida tavoite yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi ja sääntelyn sujuvoittamiseksi. Valmistelussa tuli myös ottaa huomioon rahalaitosten, sijoittajien, sopimuskumppaneiden ja muiden sidosryhmien tarpeet sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tehokkuus. Työryhmämietintö tuli valmistella hallituksen esityksen muotoon.

Käsitykseni mukaan työryhmälle annettu toimeksianto oli erittäin haastava, mistä syystä asetettua tavoitetta ei saavutettu. Asetetun tavoitteen saavuttamatta jättäminen on kuitenkin lainsäätäjän vaikutusarvion kannalta merkityksellinen lopputulos. Toisin sanoen työryhmän mietintö osoittaa, että kevyemmän tarkastuksen kautta ei voida juurikaan saavuttaa pienyritysten hallinnollisten taakan keventämistä sekä kustannusten säästämistä. Samalla kevyempi tarkastus heikentäisi sidosryhmien tilintarkastuksesta saamia hyötyjä huomattavan paljon suhteessa siihen, millaisia vähäisiä taloudellisia hyötyjä kevyemmällä tarkastuksella voidaan saavuttaa. Edellä mainittu selittää myös sitä, että valtaosa työryhmän jäsenistä jätti mietintöön eriävän mielipiteen.

Nyt lausuntopyynnön kohteena olevaa asiaa onkin tarkasteltava siinä valossa, ovatko asetetut tavoitteet saavutettavissa työryhmän mietinnössä esitettävän sääntelyn tai siihen tehtävien modifiointien kautta. Muussa tapauksessa kevyemmän tarkastuksen säätämiseksi ei ole nähtävissä perusteita. Lisäksi kevyemmän tarkastuksen säätämistä arvioitaessa on otettava huomioon ne implementointi- ja oppimiskustannukset, joita uuden kevyemmän tarkastuksen säätäminen synnyttäisi yrityksille, tilintarkastusalueelle sekä sidosryhmille. Tässä suhteessa mietinnön mukaisen kevyemmän tarkastuksen vaihtoehtona ei tule niinkään nähdä työryhmän mietintöön tehtäviä kosmeettisia tai edes suuriakaan muutoksia vaan nykytilan säilyttäminen tai tilintarkastusrajojen maltillinen nostaminen.

Työryhmän toimeksiannon tavoitteiden saavuttaminen mietinnössä ehdotettavan sääntelyn avulla

Mietinnössä todetun perusteella on pidettävä todennäköisenä tai ainakin mahdollisena, että kevyemmän tilintarkastuksen hintataso asettuisi lähelle tilintarkastuksen nykyistä hintatasoa. Hintataso voisi mahdollisesti olla jonkin verran tilintarkastuksen hinnan alapuolella, mutta vastaavasti tilintarkastuksen hintataso saattaisi nousta.

Mainittu johtopäätös osoittaa sen, ettei kevyemmän tarkastuksen säätämällä olla saavuttamassa niitä varsin haastavia tavoitteita, joita työryhmän valmistelutyölle asetettiin. Samalla kevyemmän tarkastuksen valitsevan yrityksen tilintarkastuksen varmuustaso heikkenisi ja hallinnon tarkastus poistuisi merkittävilta osiltaan. Näillä molemmilla tekijöillä olisi myös haitallinen vaikutus niihin keskeisiin sidosryhmiin, joiden asemaa valmistelussa tuli huomioida.

Kokonaisarvio kevyemmän tarkastuksen hyödyistä ja haitoista:

Hyödyt:

- Erittäin marginaalinen säästö pienten yhtiöiden tilintarkastuksen kustannuksiin
- Tilintarkastajien tarkastustyön pieneneminen tietyissä yhtiöissä

Haitat:

- Tilintarkastuksen pienyrityksille tuottamien hyötyjen merkittävä pieneneminen mm. tilintarkastuksen varmuustason ja hallinnon tarkastuksen kaventumisen kautta

- Tilintarkastuksen luotettavuuden yleinen rapautuminen, koska osaa tilintarkastuksesta ei voitaisi enää jatkossa pitää nykyistä vastaavana varsinaisena tilintarkastuksena
- Sidosryhmien aseman heikentymisen haitat, jotka isoja suhteessa yrityksiin saamaan marginaaliseen hyötyyn
- Normaalin tilintarkastuksen hintojen nousu
- Huomattavat kevyempään tilintarkastusjärjestelmään liittyvät oppimis- ja täytäntöönpanokustannukset
- Kevyempään tilintarkastukseen liittyvän oikeusvarmuuden heikentyminen ennen kuin uusi järjestelmä olisi saatu vakiinnutettua

Kevyemmän tarkastuksen synnyttävät haitat vaikuttaisivat olevan selvästi syntyviä hyötyjä suuremmat.

Lausuntopyynnössä esiin tuodut kannanotto- ja huomautukset

Lausuntopyynnössä on todettu, että mahdollisen jatkovalmistelun kannalta olisi erityisen arvokasta saada kannanottoja seuraavista seikoista:

- mahdollisista tarpeellisista lisärajoitteista esitettyyn soveltamisalaan,
- mahdollisista tarpeellisista lisävaatimuksista koskien varmuuden sisältöä, ja
- verotietojen vastaavuuden varmistamisen yksityiskohdista

Lisäksi yksityiskohtaiset muutosehdotukset on pyydetty kirjaamaan selkeästi omaan osioon lausunnossa

Edellä mainittujen kannanottojen esittämiseen en näe perusteltua syytä, koska esitys on lähtökohdiltaan niin epätarkoituksenmukainen, ettei siitä ole mahdollisella jatkovalmistelulla saatavissa ehdotusta, jonka avulla toimeksiannossa asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Yhteenveto

Kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmistelleen työryhmän muistiossa esitetyn pohjalta ei ole edes jatkovalmistelun avulla saavutettavissa sellaista sääntelymallia, jonka pohjalta kevyemmän

tarkastuksen käyttöönotto olisi perusteltua. Tätä osoittaa se, että merkittävä osa työryhmän jäsenistä oli erimielisiä työryhmän mietinnön lopputuloksesta. Edellä todetusta huolimatta en pidä työryhmän työtä lainsäätäjän kannalta lainkaan tarpeettomana. Mietintö, sen eriävät mielipiteet sekä nyt saatava lausuntopalaute osoittavat, että kevyemmän tarkastuksen säätäminen nykyisen tilintarkastuksen rinnalle ei näytä tarpeelliselta. Kevyemmän tarkastuksen säätämistä parempia sääntelyllisiä vaihtoehtoja ovat nykytilan säilyttäminen tai tilintarkastusrajojen maltillinen nostaminen. Näiden kahden viimeksi mainitun vaihtoehdon vertailussa olisi aiheellista nyt toteutettua laajemmin arvioida sitä, missä laajuudessa hyvä tilintarkastustapa ja muun muassa siihen linkittyvä olennaisuusperiaate ottavat huomioon erilaiset ja eri kokoiset yritykset tilintarkastusta toteutettaessa.

Veikko Vahtera

yritysjuridiikan professori

Tampereen yliopisto

Veikko Vahtera

Veikko Vahtera, yritysjuridiikan professori, Tampereen yliopisto,